

Banach, Tarski, meg én

Anyám szerint a férfi úgy viszonyul a nőhöz, mint foglalkozása tárgyához: a mérnöknek a nő egy közepes bonyolultságú gép, az orvos-genetikusnak meg egy két lábon járó hajlamossági mátrix. Anyám újságíró volt, úgyhogy szerette a blikkfangos egyszerűsítéseket, és szeretett sztoriként viszonyulni a férfiakhoz.

Egyik petevezetéke semmilyen életjelet nem mutatott, a másik az utolsókat rúgta. Szabadon szeretkezett hát gumi nélkül, tényfeltáró céllal, ahogy ő fogalmazott, hiszen a gumi csak egy elválasztó réteg, amely akadályozza a megismerést. Matematikai csoda, hogy megfogantál, mondogatták nekem. Nem lehetetlen esemény, de nulla valószínűségű, fogalmazott apám, és ilyenkor kifejtette az értetlenül néző hallgatóságának, hogy az lehetetlen, hogy három békából négy zöld legyen, de az nem, hogy egy céltáblán egy adott pontot eltaláljunk. Nulla a valószínűsége, mégis be lehet találni. Ahogy nekem is sikerült, mondta egy kis pajkos mosoly kíséretében, de ez a mosoly sokkal inkább szólt a matematika iránt érzett már-már erotikus vonzalmának, mintsem férfiúi büszkeségének.

Apám és anyám egy ellenzéki bulin ismerkedtek meg nyolcvanhatban. A félhomályban apám erősen kopaszodó feje kitűnt a sok szakállas, dús hajú világmegváltóé közül. Máshogy volt nyeszlett, mint bölcsész társai, körszeműege nem filozfokr volt, hanem szabályos kör. Talán a közizléssel szembemenő betűrt ing és szandál-zokni, talán az introvertált férfi megközelíthetetlensége, nem tudom pontosan, de anyámat valami megfogta benne. Csak egy-két pillantást vetett felé, mire apám odalépett, és ellentmondást nem tűrően a széttolt bútorok között kialakított táncterre rántotta. Anyám a nem várt, hirtelen erőtlől, az ágyékához dörgölt meleg ágyéktól szinte megrészegült. Zavartan álltak egymás mellett, amikor egyszer csak lekapcsolták a zenét. Valaki felnyomott, kiáltotta a házigazda, és vagy ötven vendégét két kézzel passzírozta ki a szűk előszobán át a lépcsőházba. Anyám és apám addigra már szinte meg is szokta, hogy egymáshoz simul, miután azonban a hömpölygő tömeggel együtt kisodródtak a rózsadombi ház kapuján, hirtelen olyan hatalmas lett a tér, hogy megszűnt a vonzás.

Néha, ha apám egy kicsit becsicscentett, fel-tett egy Jackson 5 lemezt, és magához rántotta anyámat. Gyönyörű szörnyszülöttként mozogtak a számok, a ritmusok bűvöletében, a szabályos hármasok, négyesek lüktetésére. Amikor a zene véget

ért, kizuhantak ebből az egységből, és két, disz-junkt entitásként léteztek tovább: impulzív anyám és teoretikus apám.

Apám állandóan matematikai elméletekkel traktált. A tizedik születésnapomon ismertetett össze a Banach és a Tarski nevű figurákkal. Ők azt bizonyították, magyarázta, hogy egy gömböt meg lehet kettőzni, de csak azért, tette hozzá azzal a bujkáló, izgatott és gyermeki mosolyával, hogy ezzel az abszurdummal valami más alapvető dolgot cáfoljanak. Előhúzta féltve őrzött kését, egy cizellált nyelű, mindig megélezett tört, és elkezdett furcsa szeleteket kanyarítani a tortából úgy, hogy a megmaradt rész és a kimetszett darabokból összerakott halom is hasonlítson az eredeti tortához. Precíz mozdulatokkal egyengette el a krémet a torzszülött hasonmáson, amikor anyám belemart a rakásba, és szenvedélyesen apám arcába nyomta a széttrancsírozott darabokat. Apám letörölgette az arcáról a krémet, és nyugodtan magyarázott tovább, hogy ehhez az egészhez először is meg kell értenem, hogy az egész számok ugyanannyian vannak, mint a párosak. Engem ez a mondat felzaklatott, hiszen a párosak is egészek, most hogy lennének ugyanannyian, anyám viszont dühös lett, amiért apámra még így sem lehet hatni, és kiviharzott.

Tizenkét éves koromra anyám és apám már sose táncolt. Apám olyan sehogyan sem volt ebben

a semmiben, ami számára éppen megfelelő állapot volt az elmélkedéshez. Anyám viszont már jó ideje folytatta *tényfeltáró* munkáját, és most azért is tehetett ezt nyugodt szívvel, mert idő előtt elkezdett klimaxolni, szerinte a koravén és impotens apám hatására, az orvosok szerint inkább anyám életviteléből kifolyólag. Persze aztán, amikor a vadvadkatolikus Hunor teherbe ejtette az öcsémrel, már tök mindegy volt, ki mivel magyarázza. Akkor döntöttek úgy: elválnak.

Nem akartam választani. Túl különbözőek voltak ahhoz, hogy csak az egyikükre bízjam magam. Megkettőztem az életemet, mindketten úgy tudták, náluk lakom *inkább*. Apámnál nyugodtabb volt az élet, a legnagyobb izgalmat az jelentette, amikor a kissé elszállt, a liberális és szélsőbalos nézetek furcsa elegyét képviselő barátaival jól berúgtak, és Slavoj Žižeket idézgetve ostromozták magukat.

Anyám épp a katolikus egyház pedofilügyeit igyekezett felgöngyölíteni, amikor a leleplező riport megszületése váratlan akadályba ütközött: Hunorba, a narcisztikus díszmagyarba, aki szerintem csak azért válthatott ki anyámból örült rajongást, mert mindenben különbözött apámtól. A családjá legnagyobb hőstette az volt, hogy az ötvenes években a Hunor nevet adták a fiuknak, amiért az anyja szerint akár a Gulagra is küldheték volna őket. Persze apám egyik dörzsöltebb

barátja szerint a vén spiné a legaljasabb besúgók egyike volt, aki a bujkáló katolikus közösségekről jelentett folyamatosan.

Páratlan hetek anyámnál, fonott varkocs és asztali áldás, páros hetek apámnál, ilyenkor egy hétig nem fészülködtem, és a kopott kanapén, sós mogyoró- és popcorndarabok között ért az este. Két teljes élet, hiszen a párosok és a páratlanok is éppen annyian vannak, mint az egészségek. A legjobban a vasárnap estéket rühelltem, és nem azért, mert át kellett költözni egyik életből a másikba, valahol még szerettem is az ingázást, hanem azért, mert ilyenkor anya és apa találkozott, és olyan üres volt köztük a tér.

Az autóban meg akartam fészülködni, de rájöttem, hogy csak anyáéknál van fésűm. Hunor jött az ajtóhoz, messziről láttam, hogy tántorog, biztos megint beivott az erdélyi kisüstiből. Ki ez a kócos kis lotyó, üvöltötte apám felé, majd kitört belőle a tokás kacaj. Intettem apámnak, és gyorsan be akartam szaladni Hunor mellett, amikor megragadta a csuklóm, azt hittem, ott töri szét. Hagyd, hadd menjen, mondta apám, mire Hunor megrángatta a karomat, és azt ordította, hogy ez a kis liberális maradvány nem megy innen sehova, ebből még embert farag, de apám és a magafajták húzzanak a retekbe, a kommunista nyomorékoknak semmi keresnivalójuk itt, a magyarok földjén. Apám a monológ alatt egyre

csak hátrált, már a kocsinál járt, amikor hirtelen tőkön rúgtam Hunort, ő összerogyott, én pedig tovább rugdostam, és azt sikítottam, hogy dögöljön meg, és hogy ő takarodjon a retekbe az álszent geci fejével. Csak akkor láttam, hogy anyám az egészet végighallgatta, amikor sírva berohantam a házba.

Apám a következő vasárnap hosszabban mesélt Tarskiról. Elmondta, hogy '39-ben a Harvardra hívták, odahajózott, aztán '46-ig nem látta Lengyelországban rekedt feleségét és két gyerekét. Nem értettem, hogy az a nagyokos matematikus ezt a problémát miért nem tudta megoldani: ha a gömb megkettőzhető, akkor mégis, miért nem maradt Tarski1 Lengyelországban, és ment Tarski2 Amerikába? Aznap éjjel én voltam Tarski a hajón: elövettem apám cizellált végű kését, és elkezdtem a hasamban vájkálni vele, hátha sikerül úgy kivágnom a darabokat, hogy abból kijöjjek még egyszer. Mire felébredtem, csurom vér volt körülöttem az ágy.

Közöltem, mostantól egyedül költözködöm vasárnaponként. Ezek után apám évekig nem találkozott anyámmal, és Hunorral sem. Én meg élhettem végre az életemet, és szép lassan rájöhettek, hogy nem érdekel apám matematikája, nem érdekelnek anyám sztorijai és Hunor magyarkodó baromságai sem. Egyvalami érdekel: a tánc.

Apám és anyám két év múlva találkozott legközelebb, a bemutatómon. Anya hozta Hunort is,

aki patáliát csapott, hogy tizenöt éves kislányok lenge ruhában készülnek a színpadra, és berontott az öltözőbe, hogy rám adjon egy hosszú szoknyát. Ám a többi anyuka kiüldözte, úgyhogy hazahúzott. Amikor apa helyet foglalt a félhomályban, és keze a szomszéd széken ülő nő kezéhez simult, akkor jött csak rá, hogy anya ül mellette.

A nézőtér teljesen elsötétült, a színpad közepére irányult a reflektor, ahol lassan elkezdett felfelé kígyózni egy test, két keze lágyan hullámozott, és lassan kirügyezett belőle még két kéz, amely először csak ringott körülötte, majd átölelte a derekát, ki tudja, az első két kézhez tartozó derekat vagy a második kettőhöz tartozót. A negyvenperces koreográfia során szinte végig csak szilettek voltunk, de én láttam, ahogy apa és anya keze is össze-összefonódik, ahogy belefeledkeznek a zenébe. Taps, villany, gyorsan szétrebbentek és tapsoltak, külön-külön. Az előadás után zavartan jöttek hátra, nem merték mondani, hogy kislányom, ezt ne erőltessük. Amikor Hunor újra megjelent, és elrángatta anyát, apa észre sem vette, éppen az előadásban felfedezett ciklusokról és a csoportelméletről morfondírozott hangosan.